

» commune est necessaria), etiamsi non sit spes emendationis.
 » Con. Hurt. Dian. loc. cit. R. 13.
 » 6. Correptio adhibenda est non semper statim, sed cum ma-
 » jor fructus speratur. Hinc interdum permitti post reiteratio-
 » ne peccati, ut ferventius resipiscat. Dian. p. 7. t. 3. R. 29 et 30.
 » ex. Reg. Fill. Trull. Neque sufficit semel esse factam corre-
 » tionem, sed debet iterum iterumque fieri, quandiu speratur
 » fructus. ibid. R. 32.

DUBIUM V.

DE SCANDALO.

ARTICULUS I.

Quid, quotuplex sit, et quale peccatum.

43. Quale est scandalum activum, et quale passivum? — 44. Resolu-
 tio plurimorum casuum apud Busembaum. — 45. Quando scan-
 dalum sit speciale peccatum? — 46. An circumstantia inductionis
 sit necessario in confessione explicanda? — 47. An liceat petere
 aliquando à parato ad peccandum id quod ille non præstabat sine
 peccato?

43. — « RESP. 1. Scandalum dicitur peccatum occasionatum,
 » et est duplex; Activum, et Passivum. *Actuum* est dictum, vel
 » factum (quo nomine etiam omissione intelligitur) minus rectum,
 » et præbens alteri occasionem ruinae spiritualis. Ex S. Thom. 2.
 » 2. quest. 43. art. 1. Sanch. Azor. Laym. c. 13. Bon. d. 2. quest. 4.
 » p. 2. Dixi minus rectum, hoc est, quod vel in se malum sit, ut
 » si loquaris turpia coram adolescenti; vel mali speciem habeat,
 » utsi justa de causa, coram aliis eam ignorantibus, comedas carnes
 » die vetito. Scandalum Activum aliud est per se tale, aliud per
 » accidens. Per se dicitur, quando directè intenditur alterius rui-
 » na; id est, si ideo aliquid fiat, ut aliquis ad peccatum inducatur:
 » v. gr. si adulter alienam sollicitet ad adulterium. Per accidens
 » dicitur, quando indirectè, et interpretativè tantum causatur
 » alterius peccatum; ut si quid facias, quod tibi in mentem venit,
 » aptum ad inducendum alterum hic et nunc ad peccatum, et
 » nihilominus facis, ut si coram pusillis pecces, vel die vetito
 » carnes comedas, non dicendo, quod habeas veniam: Item,
 » si Clericus domi suæ alat mulierem populo suspectam, esto ab-
 » sit omne peccatum, et peccandi periculum. Vid. Sa v. Clericus,
 » Laym. Bon. l. c. Scandalum *Passuum* est ipsa ruina, sive pec-
 » catum, in quod labitur proximus, ex occasione alterius dicti,
 » vel facti. Quod dividitur in *Datum*, seu *Pusillorum*, quod ori-
 » tur ex activo: et in *Acceptum*, quod non oritur ex activo, sed
 » ex ipsis sumentis malitiâ: quale erat odium, et invidia pha-
 » risæorum in Christum, occasione ejus dictorum, vel factorum:
 » undè hoc dicitur *Pharisaicum*. Ex his patet:

« 1. Ad scandalum activum non requiri, ut de facto passi-

» vum consequatur; sed satis esse quod data sit occasio, ex qua
 » naturâ suâ sequi possit, ut si quem inducere velis ad pecca-
 » tum qui tamen non consentiat; sicut etiam contrâ passivum
 » potest dari sinè activo. Laym. ibid.

« 2. Scandalum passivum non esse speciale peccatum, nequè
 » addere circumstantiam aggravantem; verb. gr. qui viso alte-
 » riis furto, etiam furatur, non ideo peccat gravius. Laym. ibid.

« 3. Non semper esse scandalum si peccas coram alii, sed tan-
 » tum quando, attentis circumstantiis tam personæ agentis, quam
 » coram quibus fit actus, potest probabiliter timeri ne per hunc
 » actum trahantur ad peccatum qui alias peccaturi non essent.
 » Sanch. Laym. l. 2. tr. 3. c. 13.

« 4. Omne scandalum activum, directè intendens ruinam
 » proximi, est speciale peccatum contrâ charitatem, ut habet
 » communis sententia. An vero idem sit, quando intenditur in-
 » directè, controvertunt Scholastici, et parum refert ad proxim.
 » Sanch. l. 7. c. 6 et 9 Azor. 1. part. l. 4. c. 7. Bonac. loc. cit.

Undè resolves hos casus:

44. — « 1. Mortaliter peccat, qui alteri dat occasionem ruinæ
 » mortalæ nisi indeliberatio excusat; et sic opus indifferens,
 » vel veniale sæpè transit in mortale, ratione scandali v. g. si
 » jocosum verbum proferat Religiosus coram fœminis, vel ijs,
 » qui inde occasionem peccati mortalæ sumere possunt. Laym.
 » l. c.

« 2. Venialiter peccat rationale scandali, qui alteri dat occasio-
 » nem ruinæ venialis tantum. Quod verum est, etsi directè
 » illam intendat, et quidem per actum mortalem. Sanch. l. 1. c. 6.
 » n. 11. ex communi contrâ Suar. Ratio autem est quia ruina est
 » parva. Et patet à simili, ut si quis per fornicationem intendat
 » furari rem minimam, furtum tantum erit veniale.

« 3. Scandalans committit, præter peccatum scandali, etiam
 » peccatum ejus speciei, ad quod alterum inducit: ideoque confi-
 » teri debet speciem peccati mortalæ, per quod et ad quod in-
 » duxit, cum numero inductorum, vel qui probabiliter induci-
 » potuerunt. Sanch. Azor. Laym. Bonac. l. c. Card. de Lugo de
 » pœnit. d. 16. s. 4. Dian. de Sacr. tom. 2. tr. 4. r. 11. Excipit
 » tamen Card. de Lugo l. c. si præter intentionem scandalum
 » dederit. Tamb. de Exped. Conf. l. 2. c. 1. n. 9. cum Lugo ait,
 » quoad inductas, sufficere, si dicas: *Fui multis occasio pec-
 » candi meo exemplo.* * (Vid. lib. 5. n. 46.) *

« 4. Etsi is, qui scandalizavit alios, tenetur illis rursùs dare
 » bonum exemplum, ut inquit Sa, si quis tamen nudo exemplo suo
 » alios ad furtum induxit, neque alio peculiari modo, v. gr. ex-
 » hortatione, consilio, mandato est cooperatus, non tenetur ad
 » restitutionem, quia talis inductio est tantum contrâ Charita-
 » tem, non contra Justitiam, * (Ita etiam Sanch. Dic. l. 1. c. 6.

5. et Salm. de Rest. c. 1. n. 114. cum Mol. Bon. Dic. et aliis
 » communiter cum Roncaglia de Car. c. 6. qu. 2. qui rectè ait, quod

» licet is pecchet etiam contra justitiam, juxta probabiliorem sententiam, quam sequemur n. seq. 45, non tenetur tamen ad restitutioinem, quia non est causa, sed tantum occasio damni. Vide n. seq. in fine.) * Idem docet Less. si cum Caio, v. gr., potares ea intentione, ut ipse, consumptis pecuniis, furetur. Vid. Less. cap. q. d. 16. n. 110.

« 5. Non censetur dare scandalum, qui, licet publicè peccet, facit id tamen coram iis, qui vel sunt ita viles, vel infames, aut improbi, ut nemo moveatur ad peccatum; vel qui sunt ita probi, verb. gr. si quis fornicetur coram alis, qui sunt parati idem facere, nec ejus exemplo moventur; vel si coram manu suetis quis contendat, rixetur, vel alium cedat. Sanch. 1. mor. c. 6. n. 6.

« 6. Non ideò factum aliquod est scandalum quia alius incipit de tali homine male suspicari, aut sentire, quia hic non peccat, si ob sufficientia indicia suspicetur. Secus tamen est, si incipiat male sentire de Fide Catholicâ, Clero, Ordine Religioso, vel ministris ad pietatem affici. Unde patet facilis dari scandalum ab iis, qui sunt magna auctoritate, vel pietatis existimatione, quam ab aliis. Con. d. 32. n. 33. »

45. — Hic opera preium est ad trutinam revocare tres quæstiones valde scitu, et ad praxim necessarias. Quæstio I. Quandonam scandalum sit speciale peccatum? Adsunt tres sententiæ. Prima asserit tunc tantum scandalum esse speciale peccatum contra charitatem, quando directè intenditur spiritualis ruina proximi. Ita Sanch. dec. l. 1. c. 6. n. 3. Bonac. tom. 2. d. 2. de Peccatis quæst. 3. punct. 2. §. unic. n. 13. cum Pal. Azor. Bann. Trull. etc. apud Salm. tr. 21. c. 7. n. 51. Ratio horum DD. quia, ut peccatum aliquod sit specialiter distinctum, requiritur, ut habeat specialem finem contra virtutem oppositam. At cum proximi ruina non intenditur, non specialiter læditur charitas, sed potius illa virtus, ad quam lædendam proximus inducitur: ideò tale scandalum ad illam speciem reducitur peccati, ad quod proximus inducitur; sive directè, jussu, consilio; sive indirectè, verbis, aut exemplo.

Secunda sententia, quam tenent Lugo D. 16. sect. 4. ex n. 157. cum Navarr. et Tamb. Meth. exped. Conf. l. 2. c. 1. n. 105. cum aliis recentioribus, distinguit, et dicit posse aliquem tripliciter inducere alterum ad peccatum. I. Directè et formaliter, intendendo illius spiritualem ruinam. II. Directè, sed non formaliter, quando scilicet vult, ut alter castitatem violet, non jam ut animam perdat, sed ut ipsi inducenti satisfaciat. III. Indirectè, nempe quando ex suo exemplo alter accipiet occasionem peccandi. Hinc aiunt, quod si scandalum accidat primo et secundo modo, peccat scandalizans, non solum contra charitatem sed etiam contra virtutem, ad quam lædendam proximum inducit. Quando vero tertio modo peccat, scilicet prævidendo, sed non intendendo peccatum proximi, tunc peccat tantum contra charitatem, non autem contra virtutem quæ læditur, unde non

tenetur illius speciem explicare. Ratio, quia reliqua virtutes non obligant, saltem graviter (prout ait Lugo), ut impediamus in aliis virtutibus opposita, sed tantum ne positive intendamus proximum inducere ad eas offendendas.

Tertia sententia, cui subscrivo, tenet, quod qui directè vel indirectè inducit proximum ad peccatum, duplicitate peccat, scilicet tam contra charitatem, quam contra virtutem, ad quam lædendam proximum inducit. Quod peccet contra charitatem, mihi videtur non posse negari, et nequeo aciescere primæ sententiæ expositæ. Si enim charitas obligat ad proximum corrugendum, et impediendum, cum possumus, ne ruat in peccatum; quanto magis obligat ad eum non impellendum ad peccatum consilio, vel exemplo? Nec obstat ratio allata, quod ad charitatem lædendam requiratur finis eam lædendi specialis; nam generaliter sufficit ponere destructivum cuiusvis virtutis, ut illa offendatur, etsi hoc non intendatur; prout si quis occidit inimicum in Ecclesiâ, etiamsi non intendat Religionem offendere, tamen non solum peccat contra justitiam, sed etiam contra Religionem cum ipso facto illam lœdat. Et sic tenent Lugo l. c. 159. Tourn. tom. 3. p. 327. v. Tota, Roncaglia de Sanch. c. 6. quæst. 2. Tamb. l. c. Salm. l. c. n. 53 cum Soto, Val. Suar. Tab. Prad. Et hanc expressè docet S. Thomas, quamvis enim Sanch. citet ipsum pro sua sententiâ in 2. 2. q. 43. a 3. verumtamen a 1. ad. 4. S. Doctor ita loquitur: « Quandò aliquis suo malo verbo, vel facto intendit alium ad peccandum inducere; vel etiamsi ipse hoc non intendat, ipsum factum est inductivum ad peccandum; tunc ille dat occasionem ruinæ, unde vocatur scandalum activum. » Quod autem is peccet etiam contra virtutem, ad quam lædendam proximum (etsi indirectè) inducit, ratio est, quia quælibet virtus non solum contrarios prohibet actus, sed etiam prohibet ne detur occasio aliis inductiva ad peccandum: tunc enim occasio illa, esto non sit causa de se influxiva, est tamen causa moralis, ut proximus peccet; dicitur *causa moralis*, quæ in substantiâ æquivalat causæ directæ inductivæ ad peccatum, cum sinè eâ proximus non peccaret. Ita Caj. 2. 2. q. 43. art. 1. Sanch. l. c. Roncaglia loc. ut sup. Tournely l. c. et Salm. n. 55. cum Laym. Vide dicenda in quæst. III. n. 47. circafin. Qui tamen suo exemplo induceret alium ad furandum, licet peccet contra justitiam duplice peccato, non tenetur tamen ad restitutioinem, ut comm. docent DD. Molina D. 34. n. 2. Bon. D. 1. q. 2. p. 11. n. 14. Sanch. Dec. l. 1. c. 7. n. 15. Roncaglia (vide l. c.) et Salm. de Rest. tr. 13. c. 1. n. 114. (contra Tourn. t. 3. p. 329. in fin. cum Antoine.) Ratio, quia exemplum illud non est causa directæ influxiva, sed tantum occasio, quæ non præstat ad furandum positivum influxum, qui requiritur ad obligationem restitutioinem.

46. — Quæstio II. An circumstantia inductionis ad fornicationem sit in Confessione explicanda? Negant Lugo de Pæn. D. 16. et Tamb. in Meth. Conf. c. 3. §. 4. n. 24. cum Jo. Sanch. et Vasq.

Leandr. cum aliis apud *Salm.* de *Pæn.* c. 8. n. 107. qui dicunt sufficere fateri fornicationem, quia malitia inductionis sive scandali (ut aiunt) jam habetur, licet non gravis, quando aliquis non sollicitat, sed consentit; adhuc enim participat cum altero in suo peccato, et est causa cooperans ad ejus ruinam: quare solum videtur aggravari magis haec malitia intra eamdem speciem, quando quis positive sollicitat. Et idem ait *Lugo* dicendum de collocutione turpi, et simili. Contradicunt tamen *Sanch.* *Dec.* l. 1. c. 6. n. 14. *Pal.* tom. 1. tr. 6. D. 6. p. 3. n. 4. et *Sal.* cum *Diana*, *Con.* *Fill.* etc. dicentes, omnino explicandam esse circumstantiam sollicitationis, cum haec sit peccatum distinctum a peccato, ad quod proximus inducitur. Hac tamen ratione non obstante, videtur satis probabilis prima sententia *Lugonis*, cum etiam in cooperatione ad fornicationem adsit peccatum contra charitatem, bene distinctum a peccato cooperationis ad fornicationem, cooperando ad ruinam alterius partis, juxta mox dicta in quaestione antecedenti, et dicenda in quest. sequenti. Unde infert *Lugo*, inductionem non esse nisi circumstantiam aggravantem intra eamdem speciem, non necessario explicandam, juxta sententiam quam referemus l. 6. ex n. 467.

Ex hac autem sententiâ *Lugonis*, et aliorum ut suprà, scil. quod circumstantia sollicitationis sit ejusdem speciei, quam cooperatio ad fornicationem, infertur, quod cooperatio ad fornicationem (licet in ipsâ fornicatione necessariò contenta) sit peccatum distinctum tam contrâ castitatem, quam contrâ charitatem: unde qui fornicatur, secundum hanc sententiam, non unum peccatum committit, sed plura contrâ castitatem; et tot (ut arguo) quot peccata tu committeres, si ad invicem cum altero pollutionem faceres: tunc enim unum peccatum ageres, quia te polluis; secundum, quia polluis alterum (idque jam tenet *Tourn.* t. 3. p. 337. v. Ex his, ubi ait quod fornicans duplicitate peccat, propter fornicationem propriam, et propter alienam); tertium quia cooperaris, ut alter te polluat; præter duo alia peccata quae committis contrâ charitatem, cooperando ad pollutionem illius; et ad actionem ipsius, ut tu polluaris. Omnia haec peccata enumerantur etiam in fornicatione, et pariter in sodomiâ, adulterio, et incestu. Hæc autem diversa peccata non certè sunt explicanda in Confessione ab eo qui fornicatur, nam sufficienter illa exprimit fatendo fornicationem; et ut ipse fornicando jam confuse illa apprehendit, ita etiam in confuso Confessarius ipsa intelliget.

Dici posset cum *Suar.* apud *Salm.* tr. 21. c. 12. de *Peccat.* n. 60. quod, cum plura objecta mala respiciunt unum actum, tunc unum peccatum constituant, etiamsi per se seorsim divisum unumquodque objectum eorum suam propriam malitiam complete haberet, prout dicit *Spor.* de *Pænit.* c. 3. n. 435. de Sacerdote celebrante in mortali, qui licet plures actions per se malas perpetret, nempe indigne consecrando, sumendo, etc., tamen, ut tenet *Spor.*, quia omnes illæ actions unum ministerium Sacrificii respiciunt, unum sacrilegium ipse committit. Et sic pariter dici

posset in fornicatione, ubi, quamvis plures actions pravae concurrant omnes per se singularem malitiam habentes, quia tamen unum peccatum fornicationis respiciunt, ideo (præciso peccato inductionis) unum peccatum constituant. Sed regulam, quam ponit *Suar.* ut suprà, negant *Sal.* n. 69. l. c. et dicunt, quod sicut plura objecta prava, specificè distincta in uno actu (puta in occidente Sacerdotis), plura peccata efformant specie diversâ; ita plura objecta ex se propriam malitiam completam habentia, etiam in uno actu plura peccata numero diversa constituunt. Quod autem Missa celebrata in mortali sit unum Sacrilegium, hoc negant cum *Croix*: V. l. 5. n. 45. et l. 6. n. 35. His tamen non obstantibus, non improbo opinionem eorum, qui dicunt fornicationem esse unum peccatum; sed magis mihi arridet sententia *Lugonis*, ut suprà, qui in quâcumque fornicatione plura peccata agnoscit. Unusquisque abundet in sensu suo.

47. — Quæstio III. An sit peccatum scandali petere ab alio aliquid, quod ipse non præstabat sine peccato, si jam paratus sit ad peccandum? Hic distinguendum: si res quæ petitur sit de se intrinsecè mala, ita ut nullo modo præstari possit sine peccato, prout est petere fornicationem à meretrice paraît, non desunt plures DD. qui dicunt non esse peccatum scandali; quia, cum talis mulier sit semper in actuali aut virtuali voluntate peccandi, non censetur graviter, sed leviter cooperari, qui occasionem ei præbet peccatum illud exequendi. Ita *Sotus* l. 6. de *Just.* quæst. 1. art. 5. item *Henrig.* *Azor.* *Valent.* *Medin.* *Salon.* *Manuel,* *Lop.* etc. apud *Sanch.* *Dec.* l. 1. c. 6. n. 13. cum *Coninck*, et *Salas.* ap. *Bon.* de *Pænit.* quæst. 5. Sect. 2. p. 2. §. 3. diff. 3. n. 19 et 20. Veneror tantorum DD. auctoritatem, sed non auderem recedere à sententiâ contrariâ, quan sequendam censeo, et tenent *Sanch.* loc. cit. n. 14. cum *Cajet.* *Nao.* et *Fill.* item *Bonac.* de *Peccat.* D. 2. quæst. 4. p. 2. §. 1. n. 21. *Ronc.* tract. 6. de *Char.* c. 6. quæst. 6. *Tamb.* Dec. l. 5. c. 1. §. 4. n. 65. et *Spor.* in V. *Præc.* c. 1. ex. n. 45. qui vocat communem et certam. Ratio mihi valde potens, quia, licet meretrix sit in actuali voluntate peccandi, certè tamen sibi infert ruinam graviter majorum, opere complendo illud particulare fornicationis peccatum. Is igitur, qui illi cooperatur ad peccatum consummandum, duplicitate graviter peccat, tum contra charitatem, tum contra castitatem, ut mox melius patebit ex infra dicendis.

Si autem res quæ petitur sit indifferens, et benè possit præstari sine peccato alterius, ut esset petere mutuum ab usurario juramentum à falso juraturo, Sacramentum à Sacerdote peccatore, et similia; prima sententia tenet, non esse peccatum grave, petere prædicta sine justâ causâ. Ratio, quia, ut aiunt, cum usurarius ille aut Sacerdos, etc. jam habeat voluntatem deliberatam peccandi, non inferes ipsi grave damnum, si proponas illi occasionem, quâ exequatur peccatum præter tuam intentionem; ea enim anticipatio operis externi peccatum illius tantum accidentaliter variat. Ita *Lugo* de *Just.* D. 25. ex n. 234. *Cajet.* 2. 2.

q. 78. a. 4. et in *Summa v. Usura*, *Sot. l. c. dub. 1. Nao. summa c. 17. n. 262. Sa v. Usura. n. 5. item Arag. Led. et alii ap. Sanch. Dec. l. 3. c. 8. n. 23.* et probabilem putant ipse *Sanch. Pall. et Tamb.*

Secunda verò sententia, quam amplectimur, tenet id esse peccatum mortale tam contra charitatem quam contrà virtutem, ad quam laedendam occasio proximo præbetur, petendo ab illo mutuum Sacramentum, aut juramentum sine gravi causâ; nam cum adsit gravis causa, petens omnino excusatur, ut docet *D. Th. 2. 2. quæst. 78. art. 4. cum S. Aug. Elbel de Scand. n. 365. et alii comm. ap. Salm. de Contract. c. 3. n. 120.*; quia licet potest homo, causâ alicujus sui notabilis boni, permettere peccatum alterius, quod provenit tantum ex illius malitia. Petens autem sine justa causa peccat priuò contra charitatem, quia est causa moralis, ut proximus patiatur grave damnum spirituale; nàm præscindendo à quæstione, an actus externus augeat malitiam actù interni, ut tenet *Scotus*, et sui Discipuli cum *Dupasq. Theol. tom. 4. Disp. 2. quæst. 5.*; quia (ut dicunt) integritas seu difformitas actù externi diversa est ab integritate actù interni, cum actus externi et interni sint diversæ rationis: Vel an, manente voluntate plenâ erga peccatum, actus externus nihil addat malitiae actui interno, ut tenent probabilius *D. Th. Gonet in Clypeo to. 3. diss. 7. art. 1. Estius l. 2. dist. 42. §. et alii*, quia tota malitia actù externi consistit in voluntate. Sed quidquid sit de hoc, etiam *Thomistæ*, prout declarat *Estius*, dicunt, quod, cum contingit perpetratione operis mali voluntatem magis affici ad rem concupitam, tunc sine dubio per opus externum additur aliquid malitiae, quia tunc ipsius voluntatis malitia augetur. Quapropter, quamvis, speculativè loquendo sit probabilior *Thomistarum* sententia, practicè tamen dicimus, quòd ex communiter contingentibus per actum externum semper augeatur malitia voluntatis, ob ejus majorem complacentiam, conatum, diurnitatem, etc. ut advertit bene *Habert de Act. Hum. c. 8. q. 2. Hinc Estius loc. cit. in fin.* sic concludit: « Cæterum, quoniam » externum opus revera peccatum est, hinc fit, ut semper dicens » dum sit plus mali eum fecisse qui peccatum opere perpetravit, » quām qui in solâ voluntate continuit. » Cum igitur peccator actu externo notabilem majorem ruinam sibi infert, non potest excusari à peccato gravi contrà charitatem, qui sine gravi causa cooperatur illi ad opus exequendum, ut ait etiam *Tourn. tom. 3. p. 427. ver. Ex his*: Charitas enim nos obligat ad vitandum damnum grave proximi, quotiescumque sine notabili incommmodo id possumus. Cùm autem habemus gravem causam petendi, non possumus sine gravi incommodo à petendo abstinere; et ideo tunc equidem excusamur: secùs verò, si causa sit levius, et tantò magis si sit illicita, aut vana. Ita *Bus. n. 49. Sanch. Dec. l. 3. c. 8. n. 22 et 23. cum Valent. Arag. et Conrad. Syloest. v. Usura. 7. q. 1. Molin. tom. 2. de Just. D. 335. Concl. 4. Ronc. tr. 6. q. 6. Car. c. 6. q. 6. Tamb. Dec. l. 5. c. 1.*

§. 4. n. 76. *Salm. de Contract. c. 3. n. 123. et tract. 21. c. 8. n. 123. cum Pal. Bann. et Trull. Bonac. de Pecc. D. 2. q. 4. p. 2. n. 21. cum Suar. et Fill., et censem Bon. rationem primæ sententiæ non videri satis firmam. Item Sporer. in V. Preç. c. 1. n. 46. cum S. Antonin. Vasq. Pont. Palud. Aug. et aliis ap. AA. cit. Et eamdem nostram sententiam sequitur etiam P. Elbel, de Scand. n. 365, asserens hanc esse communem.*

Probabiliter tamen Sporer n. 47. cum *Less. Hurt. et aliis* excusat, ab hoc peccato contrà charitatem petentem sine justâ causâ mutuum ab usurario parato, si usurarius ob multitudinem petentium æquè certè ac facile præstatibl alteri pecuniam illam ad usuras; quia tunc non adest obligatio impediendi peccatum, quod ille æquè certè alias patraret. Verùm dicimus, quòd petens sine gravi causâ, etiàm in casu mox posito, non excusatur ab alio peccato gravi contrà virtutem, ad quam laedendam mortaliter inducit proximum. Et hoc, etiamsi daretur casus, quem practice jam diximus moraliter impossibile esse evenire, quòd opere externo non augeretur malitia proximi parati ad peccandum. Ratio, quia sine justâ causâ nunquam licet cooperari ad actionem objective malam: concurrere enim moraliter, eti permissivè, ad actum objective malum sine justa causa, per se semper est malum; prout certum est, quòd inducere amentem ad pejerandum, fornicandum, etc., etiamsi ille non peccat, est grave peccatum contra virtutes oppositas, ut communiter dicunt *Salm. de Leg. c. 3. n. 49. et Bus. n. 155. cum Laym. Bonac. Pal. Sanch. Gran. etc.* Hinc eodem modo petens sine gravi causa mutuum ab usurario, Sacramentum à Sacerdote peccatore, quāvis parato, peccat non solum contrà charitatem, sed etiàm contrà justitiam, aut Religionem, ut dicunt *Salm. l. c. de Contract. c. 3. n. 123 et de Sacr. c. 8. n. 36. Sanch. Bec. l. c. cum Syloest. Mol. Valent. Pal. Trull. Villal. Ban. Tap. apud Salm. in fine.*

Notant autem Sporer loc. cit. n. 75. et *Pontius de Matr. l. 5. c. 18. n. 51. cum Soto et Cajet.* quòd ad mutuum licet petendum ab usurario non requiritur præcisa necessitas, sed sufficit quævis notabilis utilitas, sive ad conservationem, sive ad decentiam statū, aut familiæ: putà (ut ait Pon. cum iisdem DD. cit.) si vir nobilis petat mutuum ad exercenda torneamenta cum suis amicis, et alias abstinenti aliquam notam incurret.

ARTICULUS II.

An, et quando scandalum passivum permitti possit? **An** ob illud vitandum aliquid omitti debeat?

48. Quando Scandalum passivum permitti possit? — 49. An sufficiat sola utilitas ad petendum mutuum ab usurario, et Sacra menta à Ministro excommunicato, vel peccatore? — 50. An aliquando teneamur omittere, vel differre bona Spiritualia ad vitandum scandalum alterius? — 51. An aliquando teneamur omittere quædam Præcepta? — 52. An dimittere bona temporalia? An peccet graviter

mulier utens veste virili? Vide ibid. alios casus. — 33. An puella decenter ornata teneatur se avertire à conspectu alicujus particularis eam concupituri? — 34. Quid si se ornet ornatu superfluo? — 35. Quid si putet in genere aliquos scandalizandos? Et an peccent graviter mulieres pectus ostendentes? — 36. Quomodo peccent obscena componentes, aut representantes, aut pingentes? — 37. An liceat suadere minus malum, ad majus evitandum? — 38. An aliquando liceat permittere ruijanam Proximi?

48. — « RESP. 1. Permitti non potest absque necessitate, vel utilitate propriâ, vel alienâ. Ratio est, quia tenemur ex Charitate impedire peccata proximi, si facile possimus. Laym. c. 23. ex commun.

Unde resolvuntur hi Casus:

« Absque causâ non licet petere mutuum ab usurario, vel ab infidelis juramentum per falsos Deos, à concubinario administrationem Sacramenti, vel ut celebret: cum enim absque peccato id non sit facturus, cooperareris ejus peccato. Suar. Sanch. Trull. I. 1. c. 6. dist. 5. n. 15.

49. — « Resp. 2. Ex causa necessitatis, vel utilitatis potest permitti. Patet in dicto casu, qui simpliciter sine peccato fieri potest; ideoque licet talia petere ex rationabili causa, etsi alter ex malitia sit peccaturus. Requiritur autem major necessitas, ut permittatur scandalum Pusillorum, quam Pharisaeum. Item major, si plures sint scandalizandi; si timeatur peccatum gravius; et denique, si certè prævideatur, quam alias. Laym. loc. cit. Bonac. d. 2. p. 4. p. 2. (Sufficit inde ab usurario, ut Viva ex communi, et Salm. tr. 21. c. 8. n. 76. cum Caj. Nao. Con. etc. Et ad petenda Sacramenta à Ministro peccatore, aut excommunicato tolerato, ut Laym. de Car. c. 13. n. 8. cum Sanch. et Nao. ex S. Th. vide dicta n. 47. Et vide etiā infra n. 77. v. 4. Licitum.)*

50. — « Resp. 3. Debet permitti, si alioqui propria salus perilitaretur, vel aliis, presertim Communitati, grave damnum immineret. Unde bona spiritualia necessaria ad salutem nec debet nec potest quisquam dimittere ob cujusquam scandalum. Fill. 28. c. 8.

« Resp. 4. Bona spiritualia (et secundum Lorcam. ap. Dian. p. 5. t. 7. B. 24. etiā temporalia) non necessaria ad salutem non tenetur quis omittere, vel differre, ob scandalum Pharisaeum, juxta illud Matth. 15. Sinite illos, etc., nisi tam ex dilatione fructus speraretur: facilius vero, ac sœpius talia bona differenda, vel etiā omittenda sunt, ob scandalum Pusillorum: v. gr. ingressus Religionis debet differri ob scandalum parentis, si consensus illius brevi speretur. Laym. loc. cit. »

Docet S. Th. 2. 2. q. 43. art. 7. quod aliquando tenemur differre bona spiritualia non necessaria ad salutem, ob scandalum Pusillorum, non vero ob Pharisaeum. Attamen notandum hic

est ex Laym. de Char. c. 13. n. 8. cum S. Th. quod scandalum Pusillorum, post monitionem fiat Pharisaeum. Hinc, quamvis quis debeat differre ingredi Religionem ob scandalum propinquorum, si illorum consensus brevi speretur, ut ait Bus. potest tamen recte ingredi, si ipsi pergent resistere, ut Laym. cum S. Antonin. Palud. etc. I. c. n. 8. in fine. Sed quoad hoc punctum vide omnino dicenda l. 4. n. 68.

Et hic præterea notandum, certum esse, ut dicunt *Salman-lenses de IV. Præcepto cap. un. n. 7.* posse filios, inscio patre, Religionem ingredi, aut Clericatum sumere: maximè si sciant, patrem ex affectu carnali impediturum, quod regulariter accedit, ut bene adverbit *Pinamon. De Vocation. c. 3. circa initium.* Hinc docet S. Thom. 2. 2. quest. 189. art. 6. in corp. quod « recte possunt filii, prætermisso parentum obsequio, Religionem intrare etiam contra præcepium parentum. » Et art. 10. in corp. dicit quod « filii non debent consilium sumere, nisi ab his, de quibus speratur, quod prospicit et non impediatur ex Eccl. 37. Cum viro irreligioso tracta de sanctitate, et cum injusto de justitiâ. » Atque dicto art. 10. ad 2. assert. S. Cyrillum, qui super illa Evangeliī verba: *Permitte me renunciare his, qui domi sunt. etc.* sic loquitur: « Communicare proximis, indicat adhuc languentem et retrocedentem: propter quod audit à Domino: Nemo mittens manum ad aratum, respiciens retrò, aptus est Regno Dei. Respicit retrò, qui dilationem querit cum propinquis conferendi. » Vide alia valde utilia, quæ dicentur super hoc puncto cit. l. 4. n. 78. Tunc tantum filiis non liceret ingredi Religionem, quando relinquenter parentes in necessitate gravi, vel fratres in extremâ, ut *Salm. de Statu. Relig. c. 3. n. 53. etc. cum S. Thom. et commun.* In dubio tamen, an necessitas sit talis, permittitur ingressus; cum in dubio possideat libertas, ut docet *Sanch. Decal. I. 4. cup. 25. num. 6.* Vide dicenda dict. lib. 4. ex num. 66.

51. — « Resp. 5. Ad vitandum grave scandalum Pusillorum quædam præcepta impleri non debent, nisi tamen omissione esset magis damnosa omissenti. Vid. Laym. I. 2. t. 3. c. 13. Ratio hujus est, quia tunc, concurrente duplice præcepto, sci-licet naturali de cavendo scando, et positivo, majus et fortius est naturale. »

Quæstio, est, an ad vitandum scandalum proximi sint omitenda Præcepta? Certum est I. Quod præcepta, quæ omitti non possunt sine peccato, haec nunquam prætermittenda sint ob alterius scandalum, sive sit Pharisaeum ex illius malitiâ, sive pusillorum ex ejus infirmitate aut ignorantia. Hujusmodi sunt præcepta Fidei, et Sacramentorum, quæ sunt necessaria ad salutem, ut docet S. Thom. 2. 2. quest. 43. art. 7. Item omnia præcepta naturalia; et quamvis DD. aliqui dicant aliquando posse omitti præcepta naturalia affirmativa, nempe corrigendi peccatores, vel puniendo delinquentes, quando magis timetur damnum, quam speratur fructus; tamen melius dicit *Palauus de Charit. t. 6. D. 6. p. 16. num... in fin.* tunc verius in iis

casibus ipsa præcepta cessare, et non obligare. Certum est. II. Quod alia præcepta positiva nec etiam omitti possint si scandalum proximi esset pharisaicum, quia tunc potius daretur illi occasio bona aliorum malitiose impediendi, ut ait Sporer d. 5. Præc. cap. 1. n. 29. ex D. Th. d. q. 43. art. 8.

Dubium autem est, an sint omittenda præcepta positiva, ad scandalum pusillorum vitandum. Prima sententia probabilis, quam tenent Nao. Summ. c. 24. n. 44. Vasq. quest. 43. art. 7. d. 1. Palaus d. p. 16. n. 3. cum Bas. de Leon. et probabilem putat Croix l. 2. n. 244. ac Tamb. Dec. l. 3. c. 2. n. 8. negat, quia præcepta etiam positiva, et humana non cessant obligare, quando scandalum non est datum, sed acceptum: magis enim tunc obstringit obligatio implendi præcepta tibi injuncta, quam vitandi omissionem præcepti alteri impositi. Affirmat vero secunda sententia probabilius, quam tenent cum Busemb. Layr. de Carit. c. 3. n. 10. qui vocat communem, Canus in Rel. de Pæn. p. 5. Suar. D. 10. de Scand. sect. 4. n. 6. Tournely tom. 3. pag. 332. Roncaglia de Car. c. 6. qu. 7. Sporer de 5. Præc. c. 1. n. 29. et Salm. tract. 21. c. 8. n. 87. cum Valent. Sylo. Bann. Led. Hurt. Med. Cord. et Lorca. Citant etiam Salm. S. Thom. in dic. art. 7. Sed revera S. Doctor ibi non loquitur de præceptis, sed de bonis spiritualibus, pro quibus verius intelligenda sunt consilia. Ratio hujus sententiæ est, quia præceptum generale de vitando scandalum Proximi, cum sit naturale, præferendum est præceptis positivis. At quia magnam esset incommode mulieris, si ipsa ob scandalum alterius ad longum tempus absinere à Missa teneretur, ideò valde probabiliter dicunt Laymann de Charit. c. 13. n. 10. Tournely. loc. cit. et Sporer dict. c. 1. n. 29 et 37. quod illa ad hoc non teneatur, nisi pro unâ vel alterâ vice. Imo tenet Ebel de Scand. cum Ills. alisque pluribus, bene posse illam semel vel iterum omittere Sacrum, sed ad hoc non teneri, cum accidat scandalum omnino ex alterius malitiâ.

Ex dictis resolvuntur hi Casus

« 1. Prælati Ecclesiastici non tenentur (imo nec possunt) quæ ad bona Ecclesiæ conservanda sunt necessaria, v. gr. lites, etc. omittere ad vitanda scanda Pharisaina, imo etiam pusillorum; etsi his prius reddi debeat ratio rectitudinis. Dian. part. 5. t. 7. R. 24. Ex S. Thom. etc. »

52. — Quæritur, an ad vitandum scandalum sint dimittenda bona temporalia? Distinguit D. Th., et docet 2. 2. quest. 43. art. 8. quod si bona sint propria, « tunc vel totaliter dimittenda vel aliter scandalum est sedandum, scilicet per aliquam monitionem; » Nam, factâ monitione de veritate justitiae, scandalum evadit pharisaicum, de quo nihil amplius curandum, ut docet idem D. Thom. eod. loc. Imo dicunt Palaus de Charit. tom. 6. D. 6. 17. Sanchez Dec. lib. 1. c. 7. n. 11. et Sporer. de V. Præcep. c. 1. n. 32. cum Suarez, Dian., etc. nunquam esse obligationem gravem patiendi magnam jacturam in bonis propriis, ne Proximus

patiatur scandalum, etiam ex infirmitate. Ratio, quia charitas erga Proximum non obligat cum tanto incommodo. Hoc tantò magis procedit, si bona sint commissa ad conservandum, ut bona Ecclesiæ committuntur Prælati, et similia: Ipsa enim nec etiam possunt dimitti propter scandalum alterius, uti possunt dimitti bona privata. Quamvis ut monent recte Laym. de Charit. c. 13. n. 9. cum S. Antonin. et Palud. ac Spor. loc. cit. d. n. 32. etiam pro iis differri debet exactio, donec instruantur debitores de suâ obligatione. Imo dicunt S. Antonin. Cajet. et Val. apud Laym. ibid. quod si adhuc post monitionem populi scandalum nec etiam cesseret, et magna immineat fructus spiritualis jactura, tunc melius se geret Prælatus, si procuret Ecclesiæ assensum, ut debitum remittatur. Attamen bene ait Laym. in hoc pensandas esse circumstantias tam bonorum dimittendorum, quam scandali eventuri, et ne forte ex remissione malitia debitorum magis augeatur: Nam S. Thom. de eo casu d. art. 8. sic loquitur: « Propter scandalum pharisaicum non sunt bona temporalia dimittenda, quia hoc et noceret bono communis: daretur enim malis occasio rapiendi; et noceret ipsis rapientibus; quia retinendo aliena in peccato remanerent. »

« 2. Si scernina utatur veste virili, vel contraria, tantum ex levitate, sine pravâ intentione, aut periculo scandali, et libidinis, veniale tantum erit; alias mortale, nullum vero si necessitate Dian. part. 5. tr. 7. R. 32. ex S. Th. Sylo. etc. »

Si mulier utatur veste virili, ex se non est peccatum grave; sed posset grave esse ex circumstantiis periculi libidinis, vel scandali ut Laym. de Charit. d. cap. 13. in fin. Sylvius ap. Tourn. t. 3. p. 515. qu. 3. et Salm. Tract. 21. d. c. 8. n. 62. Et hoc indicat S. Th. 2. 2. q. 169. a. 2. ad 3. ubi: « De se vitiosum est quod mulier utatur veste virili, aut è converso: et præcipue, quia hoc posset esse causa lasciviæ: et specialiter prohibetur in lege (Deut. 22.), quia Gentiles tali mutatione habitus utebantur ad idolatriæ superstitionem. Potest tamen quandoque hoc fieri sine peccato propter aliquam necessitatem, vel causâ se occulandi ab hostibus, vel propter defectum alterius vestimenti, vel propter aliud hujusmodi. » Secùs autem est tantum veniale; et aliquando nullum, si adsit justa causa, v. gr. ad se occultandum, ut docet D. Th. loc. cit. et Laym. ibid. cum Naoar. et Cajet. qui dicit præceptum Deut. c. 12. prout cærimoniale jam cessasse.

« 3. Peccatum, ex quo confessarium in Confessione (ex infirmitate tamen) graviter scandalizandum nosti, debes reticere. Laym. loc. cit. ex Nao. etc.

« 4. Uxor semel, vel iterum debet omittere jejunium, ex quo maritus graviter offendetur, et oriretur discordia, ibid.

« 5. Si, ituro te ad Sacrum die festo, excitanda sit gravis rixa, vel cædes, non teneris ire, ibid.

« 6. Superior peccata subditi sœpè potest dissimulare ad vitandas turbas, et majora mala quæ aliqui teneretur punire.

53. — « 3. Mulier quæ scit in se, vel in sui aspectu aliquem, in

particulari scandalizandum, mortaliter peccat, si datâ opera,
ei se consciendum offerat: adeoque potest, et debet non tan-
tum publico, sed etiam Sacro abstinere die festo semel, aut
iterum, ad peccatum illud evitandum. Dixi 1. aliquem in parti-
culari, quia ob timorem scandali alicuius ex Communitate in
genere vel etiam plurium, abstinere, nimis esset difficile, et
plenum scrupulis. Dixi 2. semel, aut iterum, quia sœpè nimis
esset grave et durum. Bonac. Sanch. Laym. loc. cit. n. 10. et
alii. Vid. Dian. part. 5. tr. 7. R. 21 et 22. ubi in contrarium
citat aliquos Auctores negantes obligationem prætermittendi
rem præceptam ad evitandum aliorum scandalum.

Si ergo agitur de omittendis rebus præceptis, nempe Missâ à
puellâ, ne se offerat conspectui juvenis, à quo scit turpiter se
concupisci, juxta secundam sententiam relatam n. 51. debet
ipsa semel, et iterum omittere Sacrum: sed probabiliter etiam
juxta aliam primam sententiam ibid. allatam, ut ait Tamb. Dec.
lib. 4. cap. 2. n. 8. benè posset, imò teneretur, non obstante scan-
dalo illius, Ecclesiam adire at Sacrum audiendum.

Si verò agatur de re non præceptâ, queritur an peccet mortaliter
puella, ad consciendum se præbens conspectui viri scanda-
lum passuri? Affirmant cum Busemb. S. Antonin. Sylo. Nao.
Azor. etc. apud Sanch. Dec. lib. 1. cap. 6. n. 16. qui asserit hoc
esse commune, quandò illa se offert, nullam aliam causam
habens rationabilem, puta invisiendis amicas, eundi ad Ecclesiam,
etc. Sed valde probabiliter negant peccare graviter Caj. 2. 2. qu.
154. art. 4. in fin. et qu. 169. a. 2. ad 5. Sanch. loc. cit. n. 17.
cum Nao. Med. et Azor. idem Sporer de 5. Præc. cap. 1. n. 34
et 35. cum Armill. et Pall. Less. lib. 4. n. 113. Salm. tract. 21.
cap. 8. n. 59. et probabile putat Croix. lib. 2. n. 247. cum Bonac et
Diana. Sufficent enim, ut dicunt, ad eam excusandam saltem à mor-
tali causa, ne ipsa suâ libertate privetur: cum ex unâ parte hoc
scandalum non est datum, sed acceptum ex malitia viri; et ex
aliâ vice esset res valde incommoda mulieri, et scrupulis obnoxia,
si expendere deberet semper, an habeat justam causam egrediendi,
vel non. Nequirem autem (ut benè ait Palau t. 6. D. 6. part. 7.
n. 4. Sanch. d. n. 17. et Sporer n. 35.) illam excusare à mortali,
si ipsa ex vanitate ducta, et si scandalum illius viri non intendat,
datâ operâ ejus aspectu se offerret. Hinc recte dicunt Spor. n. 36.
et Dian. p. 3. tract. 7. R. 3. cum Hurt. teneri mulierem sub gra-
vi scandalum viri determinati vitare, si possit commode aliam
Ecclesiam adire, per aliam viam progredi, à fenestrâ abstinere.
et similia: Hoc tamen non intelligendum ad longum tempus, sed
tantum pro unâ vel alterâ vice, donec alter advertere possit se
fugi ab illâ, ut diximus dict. n. 51. in fin. et asserit Sporer n. 37.
dicens in hoc omnes consentire. Nequirem etiam mulierem à mor-
tali excusare, si illa peteret aliquem locum, quem non adiret,
nisi sciret ibi amasium adesse, ut recte advertit Sporer n. 35.

54. — « 8. Mulier, quæ ex ornatu, etiam convenienter suo sta-
tui, probabiliter prævidet, aliquem in particulari lapsurum

mortaliter, tenetur ad breve tempus eum dimittere, aut talis
conspectum fugere. Dixi ad breve tempus: quia ad longum,
nimis illi grave foret. V. Dian. l. c. »

Salmant. Tract. 21. cap. 8. n. 59. citu Cajet. Trull. Pal. Nao. etc.
asserunt nullo modo peccare mulierem se ornantem juxta suam
conditionem; si hoc faciat ad placendum viro suo, vel ut sponsum
inveniat, ut docet etiam S. Th. 2. 2. qu. 169. a. 2. vel tantum,
ne suâ libertate privetur, Salm. d. 1. n. 60. Sed hoc semper in-
telligendum ad diuturnum tempus, alias tenetur saltem bis vel
semel abstinere à conspectu juvenis eam concupituri, juxta dicta
mox a. 53.

« 9. Si verò idem timeretur in particulari ex ornato superfluo,
vano, et inconvenienti (quem assumere vanitatis, et placendi
causâ, ut videantur pulchræ, et procum facilius inveniant,
seclusis aliis, non nisi veniale est), teneretur eum omnino di-
mittere, etiam sub mortali; quia nullum habet jus ad illum
ornatum, et ex altera parte tenetur vitare peccatum alterius,
quando commodè potest. Vid. Sylo. v. ornatus. * (Idem recte
sentient Salm. tr. 21. cap. 8. n. 60. ac Laym. tr. 3. cap. 13. in
fine. Lessius autem lib. 4. cap. 4. n. 112. censem tantum per breve
tempus fœminam teneri abstinere ab illo superfluo ornatu. Nota
autem hic quod docet S. Th. 2. 2. qu. 169. art. 2. ubi dicit mu-
lieres, appetentes placere viris ex vanitate, quandoque peccare
tantum venialiter. Alibi verò S. Doctor in Epist. 1. ad Tim.
cap. 2. in fin. sic ait: Ornatus simplex, servatâ rectâ inten-
tione, consuetudine et conditione statu, non est peccatum.
De fucato autem semper est peccatum; mulieribus enim non
permittitur ornari, nisi propter viros, et viri nolunt decipi, ut
fucatae eis appareant.) * Alii tamen, ut Caj. Nap. cap. 23. vi-
dentur docere, eam tantum teneri sub veniali (sed minus pro-
babiliter), quando in particulari lapsus prævidetur, et brevi
tempore abstinendum est: qui etiam cum Azor. Less. et Bon.
excusant a mortali eas, quæ ex consuetudine loci media ubera
detegunt, fuco, pigmentis, alienis criminibus utuntur; dummodo
non aliorum lasciviam, sed tantum majorem pulchritudinis or-
natum intendunt, absque alio fine mortali, aut lege particulari
id sub mortali prohibente. Addunt tamen fore grave, et mor-
tale peccatum hujuscemodi morem detegendi pectus, vel te-
muerit tantum tegendi, ubi non est introducere. Nao. n. 18.
Less. 112. Laym. loc. cit. etc. Vid. Bon. de matr. quest. 4.
p. 9. n. 17.

35. — « 10. Si mulier non in particulari, sed in genere tantum
aliquos in se scandalizandos putet; modo eorum lasciviam non
intendat, nec ei placeat (licet ei placeat, quod laudetur ut for-
mosa), non videtur teneri abstinere ab illo ornatu, etiam su-
perfluo, sub mortali, v. gr. fucando faciem; imò etiam denu-
dando ex communis consuetudine pectus: nisi tamen demudatio,
vel ornatus esset valde turpis per se, ac directè ad libidinem
provocans. Ratio est, tum quia est scandalum potius acceptum,

» quām datum, et ornatis ille, ac pulchritudo remotè tantum ad
» peccatum provocat, ut docent Laym. et Bon; tum quia nimis
» grave esset isti sexui, præsentim si maritum querant, perpetuò
» sic abstinere; cum illa occasio sit universalis, et perpetua, nec
» formosiores unquam licet irent foras cum pulchritudo natu-
» ralis plus noceat, quām artificialis. Plura de hāc re vide apud
» Dian. t. 1. R. 37. Bardel. lib. 3. d. 5. n. 13. Interim fœminam
» nudum pectus gerentem non malā intentione, etsi quidam ex-
» cūsent a mortali, ego tamen, inquit Sa, difficile absolverem.
» Et certum est, quid Confessario incumbat hujusmodi ornatum
» dissuadere, et detergere ab eo. Vid. Sa, verb. *Ornatus*, etc.
» ll. cc.

Quæritur, an peccant graviter mulieres ad suū ornatū ubera ostendentes? Acriter invehunt contrā hunc morem Natalis Alex. Dec. l. 4. a. 5. reg. 8. de Scandalo, et Roncagl. de Charit. cap. 6. qu. 5. Resp. 3. dicentes hoc per se esse peccatum mortale, quia per se alii grave scandalum afferunt: Et hoc probari inquunt ex SS. Patribus, qui hujusmodi consuetudinem magnopere increpant. Cum ego munus Concionatoris gessi, plures etiā hunc perniciosum usum fortiter conatus sum reprobare; sed cum hic officium agam scriptoris de scientiā morali, oportet, ut dicam quod juxta veritatem sentio, et quod a DD. didici. Non nego I. quid illæ fœminæ quæ hunc morem alicubi introducent, sanè graviter peccarent. Non nego II. quid denudatio pectoris posset esse ita immoderata, ut per se non posset excusari a scando gravi, tanquām valde ad lasciviam provocans, uti benē ait Sporer de V. Præc. cap. 1. n. 39. Dico verò III. quid si denudatio non esset taliter immoderata, et alicubi adesset consuetudo, ut mulieres sic incederent, esset quidem reprobranda, sed non omnino damnanda de peccato mortali. Id tenent communissimè Nao. Caj. Less. Laym. Bon. Salm. et alii plurimi. Nao. Summ. cap. 23. n. 19. sic ait: « Nequæ etiā fœminæ mortaliter » peccant ostentantes pectora nuda, quo pulchriores videantur,
» absque aliâ malā intentione mortali; quia nullo jure naturali
» Divino, aut humano, saltem ad mortale obligante, velatur. » Idem dicit Cajetanus in 2. 2. qu. 169. art. 2. qui vers. Secundo sic ait: « Pectus a mulieribus nudum alicubi defertur, quod juxta
» morem Patriæ non est de se mortale. » Idem docet Lessius lib. 4. cap. 4. ex n. 112. dicens: « Potest esse peccatum morti-
» ferum, si pudenda non satis tegerentur; secūs in nudando péc-
» tore, ut in Cajet. Fum. Nao.; nam partem illam nec natura, aut
» pudor postulat absolute tegi. Grave tamen esset hujusmodi
» morem introducere. » Sententiam hanc dicit esse communem Laym. lib. 3. tr. 3. c. 13. in fin. n. 6. Idem censent Azor. de 4. Præc. c. 18. Sanch. Dec. lib. 1. c. 6. n. 7. Bonac. de Matrim. quæst. 5. punct. 9. n. 17. et Salin. de VI. Præc. c. 3. n. 16. cum Sylo. Fill. etc. (contrā S. Anton. Ros. et Eliz.): quia (dicunt)
pectus non est pars vehementer provocans ad lasciviam. Videtur etiam huic adhærere S. Th. 2. 2. qu. 169. art. 2. ubi loquens de

ornatu superfluo mulierum (ut patet ex 3. objectione), sic ait: « Et si quidem hāc intentione se ornent, ut alios provocoent ad concupiscentiam, mortaliter peccant. Si autem ex quādam le-
» vitate, vel etiam ex quādam vanitate propter jactantiam quam-
» dam, non semper est peccatum mortale, sed quandoque ve-
» niale. » Deinde addit: « In quo tamen casu possent aliquæ a
» peccato excusari, quandò hoc non fieret ex aliquā vanitate, sed
» propter contrariam consuetudinem: quamvis talis consuetudine
» non sit laudabilis. » Deridet autem Roncaglia hanc rationem
consuetudinis excusantis, dicens: « Potestne quæcumque con-
» suetudo dare jus ad id quod aliis de suā naturā præbet gravem
» occasionem peccandi? » Sed immeritò deridet; nam patet,
quid consuetudo sic incedendi, non quidem det jus ad id quod est
contrā ius naturale, sed bene diminuat vim concupiscentiæ; ubi
enim non est mos, majus scandalum dabunt illæ mulieres, quæ
brachia aut crura ostendent, quam eæ quæ pectus (modò denu-
datio sit moderata), ubi talis viget consuetudo, quia assuefactio
efficit, ut viri ex tali visu minùs moveantur ad concupiscentiam,
prout experientiā constat. SS. autem Patres aut modo conciona-
torio sunt locati, vel de usu immoderato, ut diximus. Tandem
idem Roncagl. l. c. in fine, concedit modicam discooptiōnem
pectoris excusare a peccato gravi. Et idem docet doctissimus
Sylouis 2. 2. q. 169. a. 2. Cæterum non dubito, quin oporteat,
ut prudens Confessarius sententiā suprà relatā magnā cum dis-
cretione utatur, ne indulget nimiæ mulierum licentia, quæ li-
bidinem involvet, cum piè viventes non sic incedant. Benè enim
Croix lib. 2. n. 248. cum Eliz. advertit, quid ejusmodi fœminæ
denudatione pectoris non rarò querunt dishonestè appeti a viris,
ut illos sibi irretiant et captivent; et hanc ob causam rectè putat
Eliz. plures fœminas damnationem pati. Hinc non dubito, quin
hujusmodi indecens mos enīx a Prædicatoribus, et Confessa-
riis, quantum fieri potest, coercendus sit, et extirpandus. Auditur
id quod docet D. Antonin. p. 2. tit. 4. cap. 5. ubi, quamvis
detestetur enīx usum mulierum ostendendi ubera, quandò talis
usus esset valde immoderatus, prout refert adesse in partibus
Rheni, his verbis: « Si enim de usu Patriæ est, ut mulieres
» deferant vestes versus collum scissas usque ad ostentationem
» mamillarum, ut in partibus Rheni, valde turpis et impudicus
» est talis usus, et idēo non servandus. » Attamen in sequenti
§. In quantum, addit: « Si enim mulier ornet se secundū decen-
» tiā sui statū, et morem Patriæ, et non sit ibi multus excessus
» , et ex hoc aspicientes rapiantur ad concupiscentiam ejus,
» erit ibi occasio potius accepta quām data; undē non mulieri,
» sed ei soli qui ruit, imputabitur ad mortale. Poterit autem esse
» tantus excessus, quid erit occasio etiam data. » Sic denique
concludit: « Ex prædictis igitur videtur dicendum, quid ubi in
» hujusmodi ornatis Confessor invenitclarè, et indubitanter
» mortale, talem non absolvat, nisi proponat abstinere a tali cri-
» mine. Si verò non potest clarè percipere, ultrū sit mortale,

» non videtur tunc præcipitanda sententia (ut dicit *Guillelm.*
 » specie in quadam simili) scilicet, ut deneget propter hoc abso-
 » lutionem, vel illi faciat conscientiam de mortali, quia faciendo
 » postea contraria illud, etiamsi illud non esset mortale, ei erit mor-
 » tale, quia omne quod est contraria conscientiam, ædificat ad
 » Gehennam, 28. q. 1. §. Et his. Et cum promptiora sint jura ad
 » solvendum quam ligandum, cap. Ponderet, Dist. 1. et melius
 » sit Domino reddere rationem de nimia misericordia, quam de
 » nimia severitate, ut dicit *Chrysost.* cap. Alligant. 26. qu. 7.
 » potius videtur absolvendum, et divino examini dimittendum.
 » Fatoe tam, quod et Prædicatores in prædicando, et Confes-
 » sores in audientia Confessionum debent talia detestari, et per-
 » suadere ad dimittendum, cum sint nimia et excessiva; non ta-
 » men ita indistincte asserere esse mortalia. »

36. — « 11. Peccant etiam gravior, qui componunt, descri-
 » bunt, repræsentant, vel pingunt turpia, et ad libidinem provo-
 » cantia. *Bonac. Sanch. Fill.* »

Procul dubio componentes, sive repræsentantes comedias vald-
 turpes excusari non possunt a peccato gravi. *Sanch. de Matr.* lib. 9
 D. 46. n. 42. cum *S. Antonin. Ang. Sylo.* etc. Et ob quodcumque
 lucrum, ut *Tambur. Decr.* cap. 8. §. 5. n. 1.

Pariter graviter peccant pingentes, sive exponentes publicè
 imagines obscenas, scilicet detectis pudendis, sive tenui velo
 copertis, ut *Salm. Tr. 21. c. 8. n. 64. cum Sanch. et Trull.* Se-
 cus, si detectis aliis partibus, pudenda tegantur. *Salm. ib. cum*
Turr. Dian. et pluribus aliis.

37. — Utrum liceat suadere, aut permittere minus malum ad
 majus evitandum? *Prima sententia* negat, prout tenet *Laym. de*
Char. c. 12. n. 7. cum Azor. et aliis. Ratio, quia comparativum
 non tollit positivum; undè qui suadet minus malum, vere malum
 suadet. Limitat vero *Laym. cum Azor.* nisi malum illud sit vir-
 tualiter inclusum in illo alio majori. Sic parato aliquem occidere
 potes suadere, ut manum tantum amputet; eidem tamen, non
 alteri designato. Sic etiam volenti adulterari potes suadere forni-
 cationem cum soluta in generali, non autem in particulari. Ad-
 mittunt hoc *Salm. loc. cit.* dummodo ille decreverit utrumque
 malum patrare, cum *Nao.* etc. At *Laym.* indistincte loquitur,
 et *Sanch.* cum secundâ sententiâ, ut mox dicetur, hanc limitatio-
 nem expresse rejicit: quia (dicit) tunc minus malum proponi-
 tur, non ut alter illud perpetret, sed ut a majori retrahatur.

Secunda igitur sententia probabilius tenet, licitum esse minus
 malum suadere, si alter jam determinatus fuerit ad majus ex-
 quendum. Ratio, quia tunc suadens non querit malum, sed bo-
 num, scilicet electionem minoris mali. Ita *Sanch. de Matr.*
 lib. 7. D. XI. n. 15. cum *Sot. Mol. Nao. Medin. Syloest.* et aliis
 pluribus, ac *Salm. tract. 21. cap. 8. n. 58. cum Cajet. Sot. Pal.*
Bon. etc. probabile putat *Croix lib. 2. n. 223.* Hinc docet idem
Sanch. n. 19. cum. Cajet. Sot. Coor. Valent. parato aliquem
 occidere, licite posse suadere, ut ab eo furetur, vel ut fornicetur.

Et probat ex *S. August. in c. Si quod vertus*, 33. q. v. ubi: « Si
 » enim facturus est, quod non licet, jam faciat adulterium, et
 » non faciat homicidium: et vivente uxore sua, alteram ducat, et
 » non humanum sanguinem fundat. » Ex quibus verbis, *jam faciat*
adulterium, probat *Sanch. dict. n. 15. cum Soto, Mol. Nao.*
Abb. etc. S. Doctorem non tantum permittendo, sed etiam su-
 dando locutum fuisse. Et hoc addit *Sanch. n. 23. cum Salon* licere
 non solùm privatis, sed etiam Confessarii, parentibus, et aliis,
 quibus ex officio incumbit impedire peccata subditorum.

38. — « Resp. 6. Potest aliquandò permitti proximi ruina,
 » quandò is paratus est ad malum, et alter non intendit, ut pec-
 » cet, sed tantum, non auferendo occasionem, permittit unum
 » peccatum, ne fiant plura ita ut permissio sit impeditiva ma-
 » joris mali. »

Unde resolves:

« 1. Hero licet non auferre occasionem furandi filiis, aut fa-
 » mulis, cum eos nihilominus ad furandum propensos, et para-
 » tos novit, ut sic deprehensi puniantur, et resipiscant: tunc enim
 » rationabiliter permittit furtum unum, ut evitentur plura.
 » *Sanch. Laym. Bon.* * (Et hæc sententia videtur satis communis
 » cum *Sanch. de Matr.* lib. 10. d. 12. n. 52. qui citat pro ea
 » *Sot. Led. Nav. Sa. etc.* Et consentit *D. Th. in supp. 3. part. q. 62.*
 » art. 3. ad 4. uii: Quandoque vir uxorem suspectam de adul-
 » terio habens ei insidiatur, ut deprehendere possit eam cum tes-
 » tibus in criminis fornicationis, et sic potest ad accusationem pro-
 » cedere. Idem admittit *Tourn. t. 3. p. 337. cum Antoine.*) *

« 2. Probabile est non licere talia ultrò ponere, aut iis objicere,
 » quia positivè concurret ad peccatum; et non tam auferret
 » occasionem, quam poneret: *Sa v. peccatum*, et *Sanch.* qui ex
 » èadem causâ docet non licere marito dare uxori ansam adulte-
 » randi, vel adulterio, ut tentet uxorem. Interim probabiliter
 » contrarium docet *Laym. lib. 2. t. 3. c. 13.* Quod confirmari
 » potest exemplo Judith, quæ vix aliter videtur fecisse c. 9. Cum
 » enim sciret permissionem libidinis in Holoferne fore impedi-
 » tivam malorum, posuit ei occasionem, nempe ornatum suum,
 » alioquin licitum, et tamen communiter censemur in hoc non
 » peccasse. Vid. *Bon. d. 2. q. 4. p. 2. Palaum. hic.* »

Et hoc probabile putant etiam *Viva de IV Præc.* q. XI.
 art. 5. n. 12. vers. *Infertil IV. Laym. de Carit. c. 13. n. 5. cum*
P. Nav. Item Elbel de Scand. n. 377. et Sporer de V. Præc. c. 1.
n. 65. cum Dian. et Tamb. et probat ex l. *Si quis seruos, et de*
Furtis, ubi permittitur domino tradere servo sæpè sollicitato a
 fure res, ut ad furem deferat, ut sic fur deprehensus cum re fur-
 tivâ, et punitus, non amplius sollicitet. Quem textum dicit Spor.
 cum *P. Nav. Pal. apud Tamb.* locum habere etiam in foro Con-
 scientiae. Contradicunt tamen *Sanch. de Matr.* lib. 10. d. 12. n. 53.
 cum *Sa. item Bon. de Scand. d. 2. q. 4. p. 2. n. 34. et Spor. loc. cit.*
n. 63. vocans hanc probabiliorem, quia (ut dicunt) hæc vi-